

NORDISKA
SKÄRGÅRDSSAMARBETET
SVERIGE • ÅLAND • FINLAND

Nordiska skärgårdssamarbetets

VERKSAMHETSPLAN 2025

NSS Verksamhet

För en levande skärgård året om

NSS (Nordiska Skärgårdssamarbetet) är ett samarbetsorgan rörande skärgårdsfrågor av gemensamt intresse i Östersjöns skärgårdar och utgör även en gränskommitté vad avser Nordiska Ministerrådets verksamhet.

Samarbetets parter är kommuner, myndigheter och andra offentliga organ i Finland och Sverige. Åland behandlas i detta sammanhang som ett land. Samarbetsprojekt kan även innefatta de baltiska ländernas övärld.

I Samarbetets verksamhet ingår:

- att initiera och genomföra samarbetsprojekt som rör skärgårdens villkor,
- att stödja och utveckla dialog och samarbeten bland annat mellan, myndigheter, sakkunniga, näringslivet och organisationer inom sitt verksamhetsområde,
- att verka för att finansieringsmöjligheter inom EU:s fonder och program nyttjas för insatser i enlighet med Samarbetets ändamål,
- att genom kommunikation och information verka för Samarbetets ändamål,
- att arrangera en årlig konferens och andra arrangemang i enlighet med Samarbetets ändamål.

Gränskommittéernas årliga möten

Gränskommittéerna har flera gemensamma arrangemang under året med tyngdpunkt på NMRs årliga gränskommittémöte i Köpenhamn i början på året, samt Gränsregionalt forum som arrangeras under hösten.

Arbetsordning

NSS verksamhet leds av styrelsen och dess ordförande som utses av medlemsorganisationerna och NSS Råd. Styrelsen sammanträder flera gånger under året och Rådet en gång per år. Det operativa arbetet utförs av NSS två anställda på uppdrag av styrelsen och med arbetsledning från ordförande.

Finansiering

Nordiska Skärgårdssamarbetet finansieras av Nordiska Ministerrådet (NMR) samt genom medlemsavgifter och projektmedel.

NSS verksamhet stöder NMRs vision om Norden som – ***världens med hållbara och integrerade Region 2030.*** Med underrubrikerna, ***Ett grönt Norden, Ett konkurrenskraftigt Norden*** samt ***Ett socialt hållbart Norden.***

1

Organisationsform

Bakgrund

NSS har idag en administration som genom åren har alternerat sin anställning mellan NSS olika medlemsorganisationer. Det är en skör verksamhetsform som leder till stor arbetsbelastning och skapar en sårbar verksamhet.

Rådet- och styrelsen har därför i omgångar diskuterat frågan och på rådsmötet 2024 togs ett beslut att styrelsen skulle utreda behovet av juridisk form samt arbeta fram ett förslag för Nordiska Skärgårdssamarbetet.

Syfte

Att skapa en juridiskt robust organisationsform som stöder NSS syften. En plattform för samverkan som ska ge möjligheter att ha egen projektverksamhet, något som inte bara skulle gagna verksamheten utan även former för framtida finansiering.

Leverabler

- ☒ *Skapa förankring för ny organisationsform i respektive medlemsorganisation.*
- ☒ *Arbeta vidare med ny organisationsform utifrån given road map.*
- ☒ *Kartlägga tillgängliga finansieringsformer utifrån ny organisation.*
- ☒ *Exemplifiera möjliga insatser/projekt som kan förverkligas med ny organisationsform.*

2

Förankring & Synlighet

Bakgrund

NSS har under senare år bytt flera styrelse- och rådsmedlemmar och det behövs därför en bättre och starkare förankring och förståelse hos medlemmarna och deras myndigheter och organisationer för uppdraget. NSS vill under året stärka upp med kunskap och förankring kring bl a historik, uppbyggnad, verksamhet och kopplingar till Nordiska Ministerrådet, Nordiska Rådet, Nordiska ämbetsmannakommittén och andra gränskommittéer.

NSS har genom studier och projekt erhållit stora kunskaper om förhållandena i skärgården. Bland annat har NSS tagit fram flera rapporter, hållit seminarier och inspirationsforum. Resultat och kunskap från dessa ska spridas ytterligare.

Syfte

NSS behöver medvetandegöra medlemsorganisationer, styrelse, råd och tjänstemän om de möjligheter NSS skapar som en nordisk plattform för att driva gemensamma frågor och ta fram beslutsunderlag för politiker och tjänstemän.

Det finns även ett behov av att tydliggöra varumärket, sammanfatta och paketera uppdragsbeskrivningar och material för ökad kännedom och resultatspridning.

Utförande/Leverabler

- ✓ Skapa en gemensam digital arbets- och lagringsyta för styrelsen.
- ✓ Skapa tydliga och överskådliga ppt-presentationer och annat material som styrelsen kan använda för att sprida kunskap om NSS.
- ✓ Göra en kommunikationsplan för NSS.
- ✓ Uppdatera hemsidan för enklare navigation och tydlighet.
- ✓ Professionalisera kontakter med press-och media för ökad synlighet.

3

Grön omställning & klimatanpassning

Bakgrund

EU:s energionions klimat- och energipolitik bygger på tre huvudprinciper: hållbarhet inom *klimat- och energipolitiken*, tryggad energiförsörjning samt konkurrenskraftiga energipriser. Dessutom betonas den **sociala rättvisan i politiska åtgärder** och principen om ”energieffektivitet först” vid utformningen av EU:s politik (Klimatneutralt Finland 2035 – den nationella klimat- och energistrategin, Arbets- och näringsministeriets publikationer 2022). NSS är delaktig genom Regions-4Climate projektet i grön omställning av skärgårdstrafiken samt analys kring rättvis klimatanpassning. Eftersom infrastrukturen, både den fysiska och den digitala, är en gemensam faktor som gör livet och företagssamheten i skärgårdarna sårbar, har NSS valt detta som fokusområde. Förutom några landsvägsfärjor är tonnaget generellt föråldrat och nyttjar främst fossila bränslen.

Syfte – Rättvis klimatanpassning

Rättvis klimatanpassning analyseras ur ett infrastruktur-perspektiv, eftersom tillgänglighet och trygghet begränsas av kommunikationer. Analys av delaktighet i beslutsprocesser.

Klimatförändringar inverkar olika på olika målgrupper.

Källa: Just resilience for Europe: Towards measuring justice in climate adaptation, ETC-CA

Utförande/Leverabler

- ✓ *NSS bidrar med sakkunskap och kontakter för att genomföra workshops för att utreda om skärgårdsområden har beaktat risker kring extrema väderleksförhållanden och klimatförändring. Hur är nuvarande infrastruktur och planer av nya konstruktioner anpassade till framtida förhållanden?*
- ✓ *NSS bidrar till sammanfattning av regelverk och strategier (analys av policybehov), innehåll för en regional färdplan för rättvis övergång.*

Syfte – Smart skärgårdstrafik

Transportsektorn kräver modernisering då den för närvarande utmanas av gammalt/ tekniskt föråldrat tonnage, enorma säsongsvariationer i transportvolym, administrativa frågor kring transportscheman och rutter. Med projektet vill NSS verka för hållbara interregionala transporter och hållbar energi i hela regionen. Genom sektorsövergripande samarbete, engagemang av intressenter och hållbar infrastrukturutveckling är målet att stödja lokala ekonomier och samhällen i den nordiska skärgården, samtidigt som anpassningsförmåga främjas och klimatrelaterade risker minskas på alla samhällsnivåer.

Genom NSS egna rapport **Can cross-border collaboration enable the green transition of the ferry traffic in the Nordic archipelago?** vill vi dessutom förverkliga en ny arena för viktiga och reella samarbeten mellan ländernas aktörer.

Leverabler 2025–2026

- ✓ *Fortsätter med kvantitativ systemmodellering för att bedöma transport mellan öar, inklusive förnyelse av transportförbindelser och val av förnybara energilösningar. Modellen löser den "kollektivt optimala" design- och driftlösningen för hela systemet, antingen ur ett ekonomiskt eller miljömässigt perspektiv (kostnadsminimerande eller utsläppsminimerande)*
- ✓ *Använd en integrerad transport- och energimodell för att i samverkan utforska alternativ för långsiktig transport- och energiplanering (t.ex. tidtabellering under hög- och lågsäsong, fordonsflotta, nätverksnoder etc.), baserat på en gemensam förståelse av synergier, avvägningar och återkopplingsmekanismer, samt med hänsyn till regionala klimatomål.*
- ✓ *Bygga vidare på den detaljerade energi- och transportmodellen samt den bredare modellen för hållbar utveckling för att tillsammans med intressenter utveckla en Vision och Handlingsplan för hållbara interregionala transport- och energisystem i regionen.*
- ✓ *Ta fram en genomförbar affärsmodell för ett europeiskt företag som kan stödja den gemensamma administrationen av transportfrågor i skärgårdsområden under SE, AX och FI:s förvaltningar.*
- ✓ *Undersöka möjligheten att etablera ett gränsöverskridande företag för att hantera interregional transport.*

4

Civil beredskap

Bakgrund

NSS verksamhetsområde ligger i stort geografiskt fokus för den högaktuella beredskapsfrågan. Geopolitiskt är Norden, med inträdet i NATO, i fokus för samverkan i när det gäller beredskap mellan de nordiska länderna. Där är NSS verksamhetsområde som sträcker sig över Östersjön strategiskt mycket viktigt.

Hösten 2024 arrangerades gränsregionalt forum med gränskommittén Fellesrådet som värd. Forumet hade med anledning av Nordens strategiska läge att nordisk beredskap som tema.

Under 2024 har också Nordiska Ministerrådet lagt till Security and Preparedness som ett övergripande fokusområde för alla initiativ och verksamheter som finansierade och kopplade till NMR.

Syfte

Utgående från bakgrundsbeskrivningen är just frågan om beredskap kopplat till service och säkerhet även under fredstid en prioriterad och viktig verksamhetsfråga.

Det är dessutom en fråga där alla gränskommittéer behöver och vill samverka utifrån allas strategiskt viktiga positioner.

Med det arbete som är påbörjat vill NSS som gränskommitté vara till hjälp och ta ledartröjan för samverkan för ökad civil beredskap och ökad trygghet i hela Norden.

Utförande/Leverabler

- ✓ *Sprida kunskap och goda exempel om arbetet som görs inom NSS medlemsorganisationer i beredskapsområdet (i syfte att hjälpa till att synkronisera insatser).*
- ✓ *Fortsätta kunskapsinhämtning om vad som händer i vårt närområde.*
- ✓ *Arrangera ett forum för nordiska aktörer under hösten 2025.*

5

Nordiska samarbetet

Bakgrund

Som gränskommitté är NSS en stark och självklar part för samverkan och har löpande både spontan och formaliserad kontakt med de andra gränskommittéerna i Norden, Nordiska Ministerrådet, Nordiska Rådet och Ämbetsmannakommittén.

NSS har tagit en framträdande roll i arbetet med att visa på gränskommittéernas leverans in i NMRs vision och är också aktiva i arbetet med att synliggöra gränskommittéerna för beslutsfattare och finansiärer.

NSS har tagit fram en matris för leveransen som mottagits mycket väl och hjälpt till att kommunicera resultaten under senare år.

Syfte

NSS kommer att fortsätta att vara en aktiv gränskommitté som utvecklar det nordiska gränsöverskridande samarbetet och skapar synlighet och synergier genom extern kommunikation av den gränsregionala verksamheten.

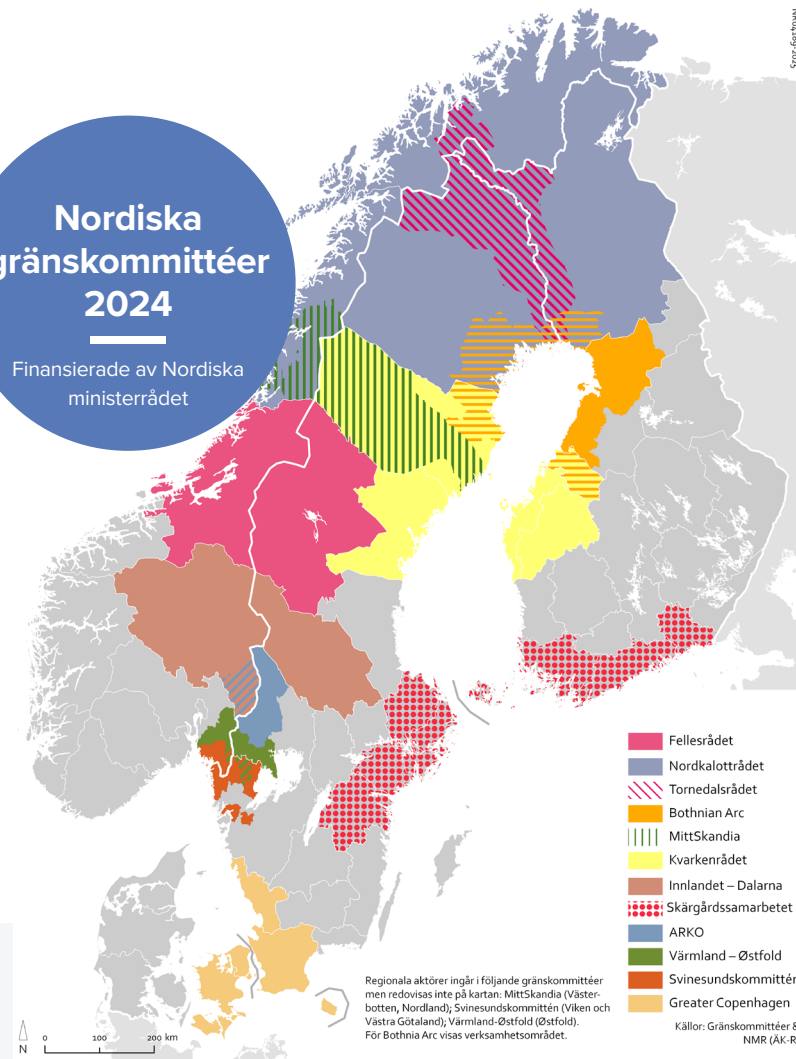
Vi arbetar också för effektivisera verksamheterna och jobba smartare tillsammans.

Utförande/Leverabler

- ✓ **Förbereda och planera Köpenhamnsmötet och Gränsregionalt forum 2026**
- ✓ **Medverka i projektgruppen för framtidens Gränskommittéer**

Nordiska gränskommittéer 2024

Finansierade av Nordiska ministerrådet

- ✓ **Samverka kring kommunikationsfrågor med de andra kommittéerna.**

- ✓ **Synas och presentera oss och samtliga Gränskommittéer vid relevanta Nordiska arrangemang.**

NORDISKA
SKÄRGÅRDSSAMARBETET
SVERIGE • ÅLAND • FINLAND

Finansierat av Europeiska unionen. De synpunkter och åsikter som uttrycks är dock endast författarnas och återspeglar inte nödvändigtvis Europeiska unionens eller REA:s åsikter. Varken Europeiska unionen eller REA kan hållas ansvariga för dem.

Regions
4Climate

Nordiska
ministerrådet